

DE VOORKEUR VOOR EXPERTEVIDENTIE IN NEDERLAND EN FRANKRIJK

Jos Hornikx, Bedrijfscommunicatie, Radboud Universiteit Nijmegen

1 *Inleiding*

Als er argumentatie wordt gebruikt in overtuigende teksten, dan bestaat die meestal uit het aandragen van gevolgen van de keuze voor een object of gedrag. Zo kan een navigatiesysteem voor in de auto aanbevolen worden door aan te geven dat de bestuurder altijd de weg zult vinden. De overtuigingskracht van een dergelijke tekst zal toenemen naarmate het waarschijnlijker is dat het gedrag ook echt tot het genoemde gevolg zal leiden, in dit geval, dat zo'n systeem ook daadwerkelijk tot gevolg heeft dat de bestuurder zijn weg zal vinden. Die waarschijnlijkheid neemt toe, als er evidentie wordt aangedragen zoals '84% van de gebruikers van dit systeem vindt altijd de weg'. Dit is een voorbeeld van statistische evidentie, maar ook andere vormen van evidentie kunnen gebruikt worden. Een recent corpusonderzoek liet zien dat cultuur een rol kan spelen in de voorkeur voor evidentietypen. In Hornikx (2003) bleek expertevidentie, waarbij een expert onderstreept dat het gevolg daadwerkelijk optreedt, vaker voor te komen in overtuigende voorlichtingsbrochures in Frankrijk dan in Nederland. Nu zijn tekstschrijvers professionals die getraind en geoefend zijn om teksten zo overtuigend mogelijk te maken. De voorkeur die zij hebben, hoeft niet gedeeld te worden door gewone taalgebruikers. Om de voorkeur van niet-professionele taalgebruikers te onderzoeken is een experiment opgezet, waarin Nederlandse en Franse studenten een rangschikking aangaven van de meest tot de minst geschikte evidentie om iemand anders te overtuigen. In dit artikel wordt verslag gedaan van dit experiment. Eerst wordt de rol van evidentie in overtuigende communicatie toegelicht en wordt onderzoek naar de voorkeur voor evidentietypen besproken.

2 *Evidentie in overtuigende communicatie*

Overtuigende teksten worden geschreven om de lezer ervan te overtuigen om iets te doen (bijvoorbeeld een navigatiesysteem aanschaffen) of iets te laten (bijvoorbeeld roken als je zwanger bent). Als er in zulke teksten argumentatie wordt gebruikt, dan gebeurt dit in de regel door in te gaan op de voor- of nadelen van de voorgestelde actie (stoppen met roken) of het product (een navigatiesysteem). Deze vorm van argumentatie wordt pragmatische argumentatie of argumentatie op basis van voor- en nadelen genoemd. In zijn meest simpele vorm is de redenering van pragmatische argumentatie als volgt (zie bijvoorbeeld Feteris, 2002):

1. actie A leidt tot gevolg G
gevolg G is (on)wenselijk
dus: actie A is (on)wenselijk

Met andere woorden: een navigatiesysteem is wenselijk, omdat het altijd kunnen vinden van de juiste reisweg wenselijk is. Volgens argumentatietheoretici kan pragmatische argumentatie beoordeeld worden door voornamelijk twee vragen te stellen: (1) Is gevolg G (on)wenselijk?, (2) Leidt actie A daadwerkelijk tot gevolg G? (Feteris, 2002). Op beide kritische vragen kan een tekstschrijver anticiperen. In de eerste plaats kan de schrijver de wenselijkheid van het gevolg ondersteunen. Zo zou er een persoon opgevoerd kunnen worden die onderstreept dat het heel wenselijk is om de weg altijd goed te kunnen vinden. Deze ondersteuning komt in de praktijk zelden voor, omdat de wenselijkheid of onwenselijkheid van de gevolgen vaak vanzelfsprekend is (Hornikx e.a., 2003). Dat het vinden van de weg wenselijk is en een verhoogd risico op een te vroeg geboren kind juist onwenselijk, behoeft geen ondersteuning. In de tweede plaats kan de tekstschrijver ervoor kiezen om duidelijker te maken dat het waarschijnlijk is dat het gevolg zal optreden door de actie. Immers, de lezer kan moeite hebben om zomaar aan te nemen dat het voorgestelde navigatiesysteem de autobestuurder ook daadwerkelijk in staat zal stellen om de weg te vinden. Deze causale uitspraak vraagt om extra ondersteuning, die evidentie wordt genoemd. Evidentie bestaat uit data die als bewijs voor een bewering worden gebruikt om de effectiviteit van overtuigende teksten te vergroten (Reynolds & Reynolds, 2002).

Verskillende experimenten hebben aangetoond, dat het gebruik van evidentie teksten inderdaad overtuigender maakt (zie het overzichtsartikel van Reinard, 1988). In deze experimenten is telkens de relatieve overtuigingskracht van verschillende evidentietypen onderzocht, met name anekdotische, statistische, causale en expertevidentie. Rieke & Sillars (1984, 74-92) geven duidelijke definities van deze typen. Anekdotische evidentie bestaat uit het aanhalen van een specifiek geval en statistische evidentie uit een numerieke samenvatting van een aantal gevallen. Causale evidentie bestaat uit een verklaring van de oorzaak-gevolg relatie en expertevidentie, ten slotte, uit het opvoeren van een deskundige persoon. In tegenstelling tot de belangstelling voor de overtuigingskracht van evidentietypen, is er weinig aandacht geweest voor de voorkeur die mensen hebben voor de verschillende evidentietypen. In de volgende paragraaf wordt een overzicht gegeven van zulk onderzoek.

3 *Voorkeur voor evidentietypen*

Onderzoek naar de voorkeur voor evidentietypen richt zich op de zender van een boodschap. Welke evidentietypen gebruikt een spreker of schrijver om zijn standpunten te ondersteunen? Levasseur & Dean (1996) onderzochten het gebruik van evidentietypen door Amerikaanse presidentskandidaten als Nixon, Kennedy en Reagan en hun succes in debatten die op televisie werden uitgezonden. Ze analyseerden het gebruik van statistische evidentie (zowel getallen, zoals '500 mensen', als percentages, zoals '45% van de mensen'), anekdotische evidentie, en bronevidentie (meningen van experts of leken). Het succes van het gebruik van evidentie werd bepaald door de berichtgeving in de media over de winnaar en verliezer van het debat. Er bleek geen

relatie tussen de gebruikte evidentietypen en het succes van de kandidaten. Er was wel een duidelijk verschil in de voorkeur van die kandidaten voor de evidentietypen. Er was namelijk een sterkere voorkeur voor statistische (45.1%) en anekdotische evidentie (44.0%) dan voor bronevidentie (10.9%).

Hornikx (2003) onderzocht de voorkeur die Franse en Nederlandse tekstschrijvers hebben voor statistische, anekdotische, causale en expertevidentie. Hij analyseerde het vóórkomen van deze evidentietypen in 22 Nederlandse en 22 Franse overtuigende voorlichtingsfolders met thema's als roken, fondswerving en alcoholgebruik. Het gebruik van evidentie werd alleen geanalyseerd voor die gevallen waarin evidentie werd ingezet om het waarschijnlijker te maken dat bepaalde gevolgen zouden optreden. In het algemeen kwam causale evidentie het meeste voor, gevolgd door statistische, anekdotische en expertevidentie. Hornikx (2003) was echter ook geïnteresseerd in de vraag of er een cultureel verschil was in de relatieve voorkeur voor evidentietypen. Dit bleek het geval te zijn: expertevidentie werd niet vaak gebruikt, maar wel gemiddeld vaker in de Franse dan in de Nederlandse folders. Hiermee werd de hypothese dat expertevidentie meer zou vóórkomen in het Franse corpus bevestigd. Deze hypothese was gebaseerd op het verschil in machtsafstand in Nederland en Frankrijk. Een expert is een persoon die meer kennis heeft op een bepaald gebied dan de lezer zelf. De lezer moet die ongelijkheid in kennis accepteren om eventueel overtuigend te raken door expertevidentie. Hier is sprake van een hoge machtsafstand tussen de lezer van de tekst en de expert in de expertevidentie. De mate waarin mensen verschillen in het accepteren van machtsafstand, blijkt cultuurafhankelijk te zijn (Hofstede, 1991). Machtsafstand is "de mate waarin de minder machtige leden van instituties of organisaties in een land verwachten en accepteren dat de macht ongelijk verdeeld is" (Hofstede, 1991, 39). Nederland en Frankrijk zijn twee landen die in behoorlijke mate verschillen in de acceptatie van machtsverschillen. Nederland heeft een relatieve kleine machtsafstand en Frankrijk een relatief grote. In culturen met een grote machtsafstand wordt ongelijkheid in kennis en macht gemakkelijker geaccepteerd. Daarom zouden Franse tekstschrijvers meer dan hun Nederlandse collega's een voorkeur kunnen hebben voor expertevidentie, hetgeen in Hornikx (2003) werd bevestigd.

Onderzoek naar dergelijke cultuurverschillen is van belang, omdat het inzicht kan geven in de relativiteit van wat overtuigend is en wat niet. Het evidentietype dat in de ene cultuur overtuigend is, hoeft dat in een andere cultuur niet te zijn. In een aantal evidentieonderzoeken is dan ook gesuggereerd om de invloed van cultuur op de overtuigingskracht van evidentie te onderzoeken (bijvoorbeeld Allen & Preiss, 1997; Reynolds & Reynolds, 2002). Het corpusonderzoek van Hornikx (2003) laat zien, dat er culturele verschillen bestaan in de relatieve voorkeur voor evidentietypen. Daarom is het ook mogelijk dat de overtuigingskracht van evidentietypen kan verschillen tussen culturen. In dat corpusonderzoek betrof het tekstschrijvers die op een professionele wijze bezig zijn met het ontwerp van overtuigende teksten. Tekstschrijvers zijn getraind in het ontwerp van overtuigende teksten en doelbewust op zoek naar de meest overtuigende evidentie. De vraag kan daarom gesteld worden of het cultuurverschil in Hornikx (2003) ook gevonden zou worden bij een lekenpubliek. De onderzoeksvraag luidt daarom: hebben Franse niet-professionele taalgebruikers een sterkere voorkeur voor expertevidentie dan Nederlandse niet-professionele taalgebruikers? Om deze onderzoeksvraag te beantwoorden is er een experiment opgezet, dat in de volgende paragraaf wordt besproken.

4 Methode

De voorkeur voor de evidentietypen is onderzocht in een experiment waarbij Nederlandse en Franse studenten voor een aantal standpunten een rangschikking aangaven van de meest tot de minst geschikte evidentie om iemand anders te overtuigen.

4.1 Materiaal

Proefpersonen kregen acht standpunten voorgelegd, waarvoor telkens vier evidentietypen werden ontwikkeld. De standpunten zijn geselecteerd uit een vooronderzoek naar de waarschijnlijkheid van 50 standpunten in Nederland en Frankrijk (zie Hornikx & Hoeken, 2005). Bij de selectie van standpunten is ervoor gezorgd dat de standpunten noch zeer waarschijnlijk noch zeer onwaarschijnlijk waren. Immers, zeer waarschijnlijke standpunten hebben geen verdere evidentie nodig en voor zeer onwaarschijnlijke standpunten is evidentie nutteloos, omdat mensen moeilijk te overtuigen zijn van dergelijke standpunten. Daarnaast kwamen alleen standpunten in aanmerking die als even waarschijnlijk werden beoordeeld in beide landen. Een van die standpunten bleek (2):

2. Het luisteren naar klassieke muziek helpt scholieren om in korte tijd veel kennis op te nemen.

Voor elk standpunt werd evidentie ontwikkeld volgens een vaste operationalisatie. Bij expertevidentie ging het telkens om een hoogleraar die bekwaam is in het vakgebied waarover het standpunt gaat. In het voorbeeld hierboven is dat het vakgebied van muziekwetenschappen. Bij statistische evidentie was er sprake van hoge steekproefgrootten en hoge gemiddeldes. Causale evidentie, vervolgens, bestond telkens uit één aannemelijke uitleg en bij anekdotische evidentie werd op een eenvoudige manier aangegeven dat het effect in het standpunt is opgetreden bij één persoon. Hieronder staat voor elk van de vier evidentietypen een voorbeeld, dat hoort bij standpunt (2).

- Anekdotische evidentie
De 16-jarige Martijn Mulder uit Den Haag kan veel kennis opnemen in korte tijd, sinds hij regelmatig naar klassieke muziek luistert.
- Causale evidentie
Klassieke muziek stimuleert het herkennen van herhalende patronen en ingewikkelde structuren, waardoor het analytisch denken wordt vergroot en er veel kennis opgenomen kan worden.
- Expertevidentie
Prof. dr. Wildschut, specialist in muziekwetenschappen en verbonden aan de Universiteit van Maastricht, onderstreept dat scholieren in korte tijd veel kennis op kunnen nemen door naar klassieke muziek te luisteren.

- Statistische evidentie
De resultaten van een onderzoek onder 322 Nederlandse scholieren lieten zien dat 75% van hen in korte tijd veel kennis kan opnemen door naar klassieke muziek te luisteren.

De Nederlandse standpunten met bijbehorende evidentie zijn in het Frans vertaald door het UTN Talencentrum (RU) en zijn vervolgens weer terugvertaald in het Nederlands. Deze vertaal-terugvertaal methode (Brislin, 1980) moet ervoor zorgen, dat het materiaal zo equivalent mogelijk is. Een andere bijdrage op dit vlak is geleverd door het zoeken naar equivalenten voor de voornamen, achternamen, plaatsnamen en universiteiten die in de verschillende evidenties zijn gebruikt. Hiervoor zijn statistische gegevens gebruikt, zoals het aantal inwoners van steden en het vóórkomen van voornamen in beide landen. Op die manier is Dordrecht vertaald als Dijon en werd Julien Lambert bijvoorbeeld de tegenhanger van Peter Heuvelmans.

4.2 Ontwerp

Proefpersonen kregen niet één standpunt met evidentietypen, maar acht standpunten. Met een dergelijk 'multiple message design' kunnen er meer betrouwbare conclusies getrokken worden over de relatieve voorkeur voor evidentietypen. Er zijn vier versies van het materiaal ontwikkeld. In elke versie kwamen de acht standpunten in dezelfde volgorde voor, maar varieerde de volgorde van de aangeboden evidentietypen per standpunt volgens een 'Latin square' ontwerp. De vier versies werden samengenomen, omdat versie geen effect had op de gemiddelde rangschikking van de vier evidentietypen¹.

4.3 Instrumentatie

De vragenlijst die de proefpersonen kregen uitgereikt, was getiteld 'Een ander overtuigen met argumenten'. In de instructie werd de proefpersonen gevraagd om voor de onderstaande standpunten telkens de vier argumenten te beoordelen. Ze moesten per standpunt een rangschikking maken van het argument waarvan ze verwachtten dat het een ander het beste zou overtuigen tot en met het argument waarvan ze verwachtten dat het een ander het minst goed zou overtuigen.

De onderzoeksvraag naar de voorkeur voor expertevidentie van Fransen en Nederlanders is geïnspireerd door het verschil in machtsafstand in beide culturen (Hofstede, 1991). Om de machtsafstand van de proefpersonen in dit experiment te controleren, is de Voorkeur voor Expertinformatie (VVE) gemeten (Hornikx & Hoeken, 2005)². Deze VVE-schaal bestond uit zes items, zoals 'Als een expert zegt dat iets zo is, dan klopt dat'. Na de acht standpunten gaven proefpersonen op een vijfpunts

¹ Geen effect van versie op de gemiddelde rangschikking van anekdotische evidentie (Kruskal-Wallis $\chi^2 = 6.12$, $df = 3$, $p = .11$), statistische evidentie (Kruskal-Wallis $\chi^2 = 3.81$, $df = 3$, $p = .28$), causale evidentie (Kruskal-Wallis $\chi^2 = 1.05$, $df = 3$, $p = .79$) en expertevidentie (Kruskal-Wallis $\chi^2 = 5.15$, $df = 3$, $p = .16$).

² De waarde machtsafstand zou ook op proefpersoonniveau gemeten kunnen worden (zie Hoeken & Korzilius, 2001). Het meten van waarden op dit niveau heeft echter serieuze tekortkomingen: zo geven mensen soms aan, veel belang te hechten aan waarden die ze niet belangrijk vinden en geen belang te hechten aan waarden die in werkelijkheid belangrijk voor hen zijn (Hornikx & Starren, 2004).

Likertschaal aan in welke de mate ze het eens waren met deze items. De eerste vier items bleken betrouwbaar, zowel voor de Franse proefpersonen ($\alpha = .73$), als voor de Nederlandse ($\alpha = .75$). De items zijn daarom samengenomen tot een gemiddelde voorkeur voor expertinformatie. Er zijn twee verwachtingen met betrekking tot deze schaal. Ten eerste wordt verwacht dat Franse proefpersonen hierop hoger scoren dan de Nederlandse proefpersonen. Ten tweede wordt verwacht dat, hoe hoger iemand scoort op de VVE-schaal, hoe groter de voorkeur is voor expertevidentie. In de vragenlijst werd vervolgens per expert die voorkwam in het materiaal gevraagd in hoeverre het legitiem is voor die expert om een uitspraak te doen over het standpunt, gegeven zijn onderzoeksdomein. Op deze manier werd de relevantie van het onderzoeksdomein voor het bijbehorende standpunt gecontroleerd. De vragenlijst eindigde met vragen over leeftijd, geslacht, nationaliteit en huidige studie. De hele vragenlijst werd, net als de standpunten en de evidentie, in het Frans vertaald en ter controle in het Nederlands terugvertaald.

4.4 Proefpersonen

De Nederlandse proefpersonen ($n = 88$) studeerden Bedrijfscommunicatie aan de Radboud Universiteit Nijmegen. De Franse proefpersonen waren studenten Toegepaste Vreemde Talen (Université de Montpellier-II, $n = 56$) of Taalwetenschap (Université de Paris-VIII, $n = 30$). Het percentage mannelijke proefpersonen was hoger in Frankrijk (45.3%) dan in Nederland (14.8%) ($\chi^2 = 19.41$, $df = 1$, $p < .001$). De Nederlandse proefpersonen waren gemiddeld 19.48 jaar oud ($SD = 1.95$) en de Franse proefpersonen 22.19 jaar oud ($SD = 2.90$). Dit leeftijdsverschil was significant: $t(172) = 7.26$, $p < .001$. Vanwege de culturele verschillen in geslacht en leeftijd, is het van belang om te weten of deze twee variabelen ook effect hebben op de voorkeur voor expertevidentie. Het geslacht van de proefpersonen had geen invloed op de gemiddelde rangschikking van expertevidentie (Mann-Whitney $U = 3164.00$, $p = .98$), noch op het aantal keren dat expertevidentie boven aan de rangschikking stond ($t(172) = 0.02$, $p = .99$), noch op de VVE-schaal ($t(172) = 0.30$, $p = .76$). Leeftijd hing niet significant samen met de gemiddelde rangschikking van expertevidentie ($r = -0.02$, $p = .80$) en had ook geen effect op het aantal keren dat expertevidentie boven aan de rangschikking stond ($F(1, 172) = 1.86$, $p = .17$), of op de VVE-schaal ($F(1, 172) = 1.79$, $p = .18$).

4.5 Procedure en statistische toetsen

De vragenlijsten zijn uitgedeeld aan het begin van drie colleges, één op een Nederlandse universiteit (Nijmegen) en twee op Franse universiteiten (Montpellier en Paris)³. Na de afname van de vragenlijst werd het werkelijke doel van het onderzoek uitgelegd en werden de proefpersonen bedankt voor hun deelname. De studenten kregen geen beloning voor hun deelname aan het experiment. De afname duurde ongeveer 15 minuten. De data uit de vragenlijsten zijn aan de hand van enkele statistische toetsen geanalyseerd. Een Friedman toets wordt gebruikt om te onderzoeken of er een verschil is in de gemiddelde rangschikking van de vier evidentietypen. Als dat het geval is, wordt

³ Met dank aan Chantal Claudel (Université de Paris-VIII), Sonia Gouirand (Université de Montpellier-II) en Hans Hoeken (Radboud Universiteit Nijmegen). Hans Hoeken en drie anonieme reviewers dank ik ook voor hun commentaar op een eerdere versie van dit artikel.

vervolgens aan de hand van een Wilcoxon signed rank toets per cultuur bekeken welke typen van elkaar verschillen. Een cultuurverschil in de gemiddelde rangschikking van expertevidentie wordt onderzocht met een Mann-Whitney toets en een verschil in het aantal keren dat expertevidentie boven aan de rangschikking staat met een t-toets.

5 Resultaten

Alvorens antwoord te geven op de onderzoeksvraag zijn er eerst enkele controletoeetsen uitgevoerd. In de eerste plaats is het van belang om te kijken naar het schaalgebruik van de proefpersonen (Hoeken & Korzilius, 2001). De Franse proefpersonen bleken extremer te scoren op de VVE-schaal en de controlevragen over de expertise van de experts dan de Nederlandse proefpersonen. De Fransen gebruikten namelijk in hogere mate de uitersten van de antwoordschalen⁴. Daarom zijn de scores van de proefpersonen op de VVE-schalen en op de controlevragen over de expertise gestandaardiseerd. De toetsen hieronder betreffen altijd de gestandaardiseerde data, tenzij anders vermeld. In tegenstelling tot de verwachting bleken de Franse en de Nederlandse proefpersonen niet te verschillen in hun score op de VVE-schaal ($t(172) = 0.95, p = .35$). De Fransen scoorden 2.52 ($SD = 0.77$) en de Nederlanders 2.51 ($SD = 0.69$). Als laatste is er gecontroleerd of de expertise van de experts in orde was. Dit was het geval, omdat zowel de Franse ($M = 3.25, SD = 0.60$) als de Nederlandse proefpersonen ($M = 3.52, SD = 0.54$) significant boven het middelpunt van de schaal scoorden (Fransen: $t(85) = 3.82, p < .001$; Nederlanders: $t(87) = 9.17, p < .001$). De gemiddelde ingeschatte expertise was verschillend in beide landen ($t(172) = 3.20, p < .01$; t-toets met ruwe data), maar voor elke expert individueel genomen was er geen cultuurverschil.

Ten behoeve van de onderzoeksvraag werd eerst bekeken of er een verschil was in de gemiddelde rangschikking van de vier evidentietypen. Dit bleek het geval te zijn (Friedman $\chi^2 = 284.63, df = 3, p < .001$). Daarna is de rangschikking per cultuur bekeken (zie tabel 1).

Tabel 1: De gemiddelde rangschikking van evidentietypen per cultuur (een lager cijfer betekent een grotere voorkeur; standaardafwijking tussen haakjes; verschillende superscripten binnen elke cultuur geven significante verschillen aan; significantieniveau $p = .001$)

Evidentietype	Nederlandse proefpersonen	Franse proefpersonen
Statistisch	1.25 ^a (0.44)	1.55 ^a (0.67)
Expert	2.33 ^b (0.62)	2.33 ^b (0.69)
Causaal	2.68 ^c (0.67)	2.71 ^c (0.78)
Anekdotisch	3.73 ^d (0.49)	3.40 ^d (0.70)

De Nederlandse proefpersonen hadden een sterke voorkeur voor statistische evidentie, gevolgd door expertevidentie, causale evidentie en als laatste anekdotische evidentie. Voor de Franse proefpersonen kwam dezelfde volgorde naar voren voor het meest

⁴ Er is getoetst of de Franse en Nederlandse studenten verschilden in het aantal extreme antwoorden '1' en '5' met behulp van Bachman & O'Malley's (1984) formule. Fransen scoorden extremer op de VVE-schaal ($t(172) = 4.04, p < .001$) en op de inschatting van de expertise van de experts ($t(154.89) = 2.37, p < .05$).

geschikte tot het minst geschikte evidentietype om een ander te overtuigen. Vervolgens werd de onderzoeksvraag beantwoord of Franse niet-professionele taalgebruikers een sterkere voorkeur voor expertevidentie hebben dan Nederlandse niet-professionele taalgebruikers. De Franse en Nederlandse proefpersonen bleken niet te verschillen in hun gemiddelde rangschikking van expertevidentie ($U = 3698.00, p = .79$). Vervolgens is er getoetst of er een cultureel verschil was in de frequentie waarmee expertevidentie op de eerste positie in de rangschikking werd gezet. Hier bleek er wel een cultuurverschil ($t(163.28) = 1.87, p < .05$, eenzijdig getoetst). Zoals te zien is in tabel 2, zetten de Franse proefpersonen expertevidentie gemiddeld 1.26 keer op de eerste positie, terwijl de Nederlandse proefpersonen dit maar 0.70 keer deden. De vraag is of dit verschil verklaard kan worden door de scores op de VVE-schaal. Dit bleek niet het geval te zijn: de score op de VVE-schaal (covariaat) had geen significant effect op het aantal keren dat expertevidentie op de eerste positie werd gezet (voor beide landen: $F < 1$). Als laatste is er nog gekeken naar de frequentie waarmee de proefpersonen expertevidentie geschikter vonden dan statistische evidentie om iemand anders te overtuigen. Dit kan een extra indicatie zijn voor de voorkeur voor expertevidentie, omdat juist statistische evidentie in beide landen veruit de grootste voorkeur genoot. Expertevidentie bleek vaker boven statistische evidentie te zijn geplaatst in Frankrijk ($M = 1.80, SD = 2.48$) dan in Nederland ($M = 0.88, SD = 1.95$) ($t(161.18) = 2.74, p < .01$).

Tabel 2: *Het gemiddelde aantal keren dat de evidentietypen boven aan de rangschikking staan per cultuur (standaardafwijking tussen haakjes; * $p < .05$, ** $p < .01$)*

Evidentiotype	Nederlandse proefpersonen	Franse proefpersonen
Statistisch	6.47** (2.52)	5.02 (3.01)
Causaal	0.75 (1.81)	1.24* (2.06)
Expert	0.70 (1.73)	1.26* (2.14)
Anekdotisch	0.04 (0.28)	0.47** (1.50)

Een laatste verwachting over de VVE-schaal werd nog getoetst. Er was verondersteld dat, hoe hoger iemand scoort op de VVE-schaal, hoe groter de voorkeur zou zijn voor expertevidentie. Voor de Nederlandse proefpersonen was er geen significante relatie tussen de VVE en de gemiddelde voorkeur voor expertevidentie ($r = .16, p = .13$). Voor de Fransen bleek er een significante, positieve correlatie op te treden ($r = .26, p < .05$). Een grotere voorkeur voor expertevidentie (VVE) hing dus samen met een grotere voorkeur voor expertevidentie als middel om iemand anders te overtuigen.

6 Conclusie en discussie

In dit artikel is verslag gedaan van een experiment dat is opgezet om te onderzoeken of Franse niet-professionele taalgebruikers een sterkere voorkeur voor expertevidentie hebben dan Nederlandse niet-professionele taalgebruikers. De resultaten laten zien, dat de beide groepen niet verschillen in de gemiddelde rangschikking van expertevidentie. Toch zijn er twee kleinere culturele verschillen met betrekking tot expertevidentie. Ten eerste zetten de Franse proefpersonen expertevidentie gemiddeld vaker op de eerste positie dan de Nederlandse proefpersonen. Ten tweede werd expertevidentie in Frankrijk vaker boven statistische evidentie gezet dan in Nederland.

Deze cultuurverschillen zijn, zoals gezegd, tamelijk klein. Kun je bij dergelijke nuanceverschillen wel over echte cultuurverschillen spreken? In dit kader is de interpretatie-paradox van cross-culturele verschillen van Van de Vijver & Leung (2000) interessant. Deze paradox houdt aan de ene kant in, dat het relatief gemakkelijk is om verschillen te vinden tussen culturen die enorm van elkaar verschillen (zoals China en Amerika), maar dat het dan lastig is om die verschillen te verklaren. Aan de andere kant stellen zij dat het relatief moeilijk is om verschillen te vinden voor culturen die redelijk overeenkomen, maar dat dergelijke verschillen wel gemakkelijk te verklaren zijn. Frankrijk en Nederland komen wat evidentie betreft goed overeen. Immers, de vier evidentietypen worden in beide landen gebruikt om standpunten te ondersteunen in pragmatische argumentatie. Eventuele culturele verschillen zouden dan eenvoudig te verklaren moeten zijn. Machtsafstand op cultureel niveau is een plausible verklaring, maar die werd hier niet op proefpersoonniveau gemeten. In dit onderzoek is wel de voorkeur voor expertinformatie (VVE) van de proefpersonen onderzocht. Omdat de score op de VVE in beide landen hetzelfde was, is de VVE-schaal geen geschikte verklaring voor het culturele verschil in de voorkeur voor expertevidentie als middel om iemand te overtuigen.

Dit experiment kan aan de ene kant goed worden vergeleken met het corpusonderzoek van Hornikx (2003), omdat het de voorkeur voor dezelfde evidentietypen betreft. Er zijn echter ook vele verschillen: de concreetheid van het gebruik van echte folders staat ver af van het abstracte materiaal van dit experiment en de voorkeuren van tekstschrijvers hoeven niet overeen te komen met die van studenten. Als laatste zijn de folders meestal gericht op het brede publiek, terwijl 'de ander' waaraan een student moest denken wellicht voornamelijk een andere student zal zijn. Aan een vergelijking tussen deze twee onderzoeken moeten daarom geen verregaande conclusies worden verbonden. Toch levert zo'n vergelijking interessante gegevens op. Zo lijkt de voorkeur van studenten voor expertevidentie veel groter dan die van de tekstschrijvers en is de voorkeur van studenten voor anekdotische evidentie juist weer veel kleiner dan die van tekstschrijvers van overtuigende folders. Vervolgonderzoek zou zich kunnen richten op de voorkeuren van andere niet-professionele taalgebruikers. Daarbij zou aan die taalgebruikers gevraagd kunnen worden waarom ze de voorkeur geven aan het ene evidentietype boven het andere. Zulk soort open vragen kan tot meer inzicht leiden in de voorkeuren die taalgebruikers uit verschillende culturen hebben voor de verschillende evidentietypen.

Bibliografie

- Allen, M., & Preiss, R.W. (1997). Comparing the persuasiveness of narrative and statistical evidence using meta-analysis. *Communication Research Reports*, 14, 125-131.
- Bachman, J.G., & O'Malley, P.M. (1984). Yea-saying, nay-saying, and going to extreme: black-white differences in response styles. *Public Opinion Quarterly*, 48, 491-509.
- Brislin, R.W. (1980). Translation and content analysis of oral and written material. In H.C. Triandis & J.W. Berry (Eds.), *Handbook of cross-cultural psychology. Methodology* (pp. 389-444). Boston, MA: Allyn & Bacon.
- Feteris, E.T. (2002). Filosofische achtergronden van een pragma-dialectisch instrumentarium voor de analyse en beoordeling van pragmatische argumentatie. *Tijdschrift voor Taalbeheersing*, 24, 14-31.

- Hoeken, H., & Korzilius, H. (2001). Enkele problemen bij experimenteel onderzoek naar de relevantie van cultuurverschillen voor tekstontwerp. *Tijdschrift voor Taalbeheersing*, 23, 339-353.
- Hofstede, G. (1991). *Allemaal andersdenkenden. Omgaan met cultuurverschillen*. Amsterdam: Contact.
- Hornikx, J. (2003). De relatieve frequentie van verschillende evidentietypen in Nederlandse en Franse persuasieve voorlichtingsbrochures. In: L. Van Waes, P. Cuvelier, G. Jacobs & I. De Ridder (Eds.), *Studies in Taalbeheersing, volume 1* (pp. 206-217). Assen: Van Gorcum.
- Hornikx, J., & Hoeken, H. (2005). Is expertevidentie overtuigender in Frankrijk dan in Nederland? *Tijdschrift voor Taalbeheersing*, 27, 55-70.
- Hornikx, J., & Starren, M. (2004). Publicités en France et aux Pays-Bas: peut-on standardiser ou faut-il adapter? *Studies in Communication Sciences*, 4, 219-233.
- Hornikx, J., Starren, M., & Hoeken, H. (2003). Cultural influence on the relative occurrence of evidence types. In F.H. van Eemeren, J.A. Blair, C.A. Willard & A.F. Snoeck Henkemans (Eds.), *Proceedings of the fifth conference of the International Society for the Study of Argumentation* (pp. 531-536). Amsterdam: Sic Sat.
- Levasseur, D., & Dean, K.W. (1996). The use of evidence in presidential debates: a study of evidence levels and types from 1960 to 1988. *Argumentation and Advocacy*, 32, 129-142.
- Reinard, J.C. (1988). The empirical study of the persuasive effects of evidence: the status after fifty years of research. *Human Communication Research*, 15, 3-59.
- Reynolds, R.A., & Reynolds, J.L. (2002). Evidence. In J.P. Dillard & M. Pfau (Eds.), *The persuasion handbook: developments in theory and practice* (pp. 427-444). Thousand Oaks, CA: Sage Publications.
- Rieke, R.D., & Sillars, M.O. (1984). *Argumentation and the decision making process*. New York: Harper Collins.
- Vijver, F.J.R. van de, & Leung, K. (2000). Methodological issues in psychological research on culture. *Journal of Cross-cultural Psychology*, 31, 33-51.